

Šmarnice v zgodovini

Šmarnice so še vedno ena najbolj priljubljenih ljudskih pobožnosti na Slovenskem. Majniška marijanska pobožnost je po raziskavah nemškega liturgika Küppersa nastala v povezavi s češčanjem lesa križa v maju, s čimer so v nemških deželah nadomestili pogansko majsko drevo (Maibaum). Pobožnost se je začela sredi 19. stoletja in se je hitro priljubila ljudem. Med Slovenci se je majniška pobožnost začela v ljubljanskem semenišču na pobudo četrtoletnika Jerneja Lenčka leta 1851, od tod pa se je hitro razširila po vsej slovenski deželi. Besedilo za to pobožnost z naslovom Mesec Marije je že leta 1842 iz francoščine priredil Davorin Trstenjak. Leta 1852 so to marijansko pobožnost obhajali v ljubljanskem Alojzijevišču, leta 1855 so pobožnost obhajali že v romarski cerkvi na Kalobju, leta 1860 v mariborskem bogoslovju. Janez Volčič je leta 1855 napisal knjigo z naslovom Šmarnice, po cvetlici, ki vzcveti v začetku maja, in pod tem imenom se je pobožnost hitro razširila med ljudmi. Ljudje so to pobožnost vzeli za svojo in so jo obhajali pri številnih Marijinih kapelicah, kjer so brali šmarnično branje, molili litanije in peli Marijine pesmi. Še danes je ta navada marsikje ohranjena, čeprav imajo danes po cerkvah šmarnice največkrat med mašo.

Ker so v zadnjih desetletjih duhovniki šmarnice uporabili tudi kot posebno katehezo za otroke, je nastalo tudi posebno šmarnično branje za otroke in posebno za odrasle vernike (*Družina*, 7. 5. 2006).

Marijino posebno češčanje v mesecu majniku sega že v 16. stoletje, redne pobožnosti pa so se razvile šele v 18. stoletju. Prve šmarnice so obhajali v Ljubljani leta 1851 v bogoslovnem semenišču. Pobožnost se je kmalu razširila po drugih zavodih in župnijah, tudi zunaj Ljubljane, in se je ljudstvu brž močno priljubila. Pobožnost, ki so jo začeli imenovati po majniških cveticah, šmarnicah, so kmalu pričeli opravljati tudi zunaj cerkve – na vasi, pri kapelicah in znamenjih. Tako se je splošno udomačila.

(dr. Niko Kurent, *Praznično leto Slovencev*)

*Spet kliče nas venčani maj,
k Mariji v nadzemeljski raj.
Cvetlice dobrane
si venčajo glave,
raduje se polje in gaj.*

*Drevesa po vrtilih cveto,
po vejah pa ptice pojo,
nebeški kraljici,
Mariji Devici pozdrav ino slavo dajo.*

*Že šmarnice bele cveto
in vrtnice venec pleto,
da krasnega maja, se
slava obhaja
cvetlici Mariji lepo.*

Teološka knjižnica Maribor hrani skorajda popolno zbirko šmarnic. Najstarejši zvezek je iz leta 1867, to je drugi natis Volčičevih šmarnic iz leta 1860. Na razstavi so najstarejše s Kragljevca seznama *Slovenske tiskane šmarnice in šmarnični pripomočki* iz leta 1955. Predstavljamo tudi sodobne šmarnice, ki v zadnjih letih izhajajo posebej za odrasle in posebej za otroke. V posameznem letu pa izide običajno več tiskanih šmarnic.

Zbirko je v knjižnici sistematično uredila Marjetka Tuš, pripravila pa je tudi pregled vseh šmarnic, ki so doslej izšle na Slovenskem.

Starejši razstavljeni zvezki so označeni krepko.

Uredila: Fanika Krajnc-Vrečko

Univerza v Ljubljani

Teološka fakulteta. Enota v Mariboru

Slovenske tiskane šmarnice od začetkov do danes

RAZSTAVA

Avtorici razstave:

Marjetka Tuš in Fanika Krajnc-Vrečko

Teološka knjižnica Maribor

maj-junij
2016

Slovenske tiskane šmarnice (1842-1946)

- 1842 Davorin Trstenjak, *Mesec Marije* (2 natis 1856)
1855 Janez Volčič, *Šmarnice, Mariji materi naši darovane*
1856 Mihael Stojan, *Marije rožen cvet*
1856 Lovrenc Pintar, Marija Devica, nebes in zemlje kraljica
1857 Jožef Kerčon in Janez Volčič, Lavretanske litanije
1859 Luka Jeran, Marijin mesec ali Cvetice Marije Device
1860 Janez Volčič, Nove šmarnične, prečisti Devici darovane (21867)
1861 Luka Jeran, Šmarnice naše visoke nebeške kraljice
1865 Luka Jeran, Šmarnice Marije Device (21882)
1865 Luka Jeran, Šmarnice Marije Device
1867 Janez Škofic, Sv. Jožef, šmarnice v čast Jezusu, Mariji in sv. Jožefu
1870 Luka Jeran, Šmarnice Marije Device
1872 Luka Jeran, Šmarnice Marije Device
1874 Anton Žgur, Mati dobrega sveta
1875 Jakob Dolenc, Cvetlice, posvečene naši ljubi gospe presv. J. s.
1875 Janez Volčič, Naša ljuba gospa presvetega srca
1877 Jurij Šterbenc, Šmarnice za leto 1877
1878 p. Atanazij Krajnik, Kratke šmarnice
1878 Luka Jeran, Šmarnice Marije Device
1879 Devetdnevica k MD za majnik (doklada k šmarnicam 1877)
1879 Janez Volčič, Šmarnice naše ljube gospe presv. srca
1881 Jurij Šterbenc, Marijin mesec
1881 p. Hrizogon Majar, Razlaganje sv. Rožnega venca
1881 B. Bartol, Hoja za Marijo Devico
1881 Franjo Marešič, Lurška mati božja
1883 Franjo Marešič, Lurški majnik in molitvenik (21908)
1884 Simon Gaberc, Šmarnice ali majnikovi ogovori
1885 Jožef Kerčon, Ave Maria
1886 Ludovik Škufca, Romanje v nebeško kraljestvo v mar. mesecu
1886 Anton Žgur, Marija moja kraljica
1889 Valentin (p. Hrizogon) Majar, Venček krščanskih resnic
1891 Andrej Kalan, Marijina visoka pesem
1892 Janez Volčič, Šmarnice naše ljube gospe presv. srca

- 1894 Jožef Kerčon, Salve Regina
1895 Viktor Steska, Mati prečudna
1896 Jožef Kerčon, Marija podoba pravice
1896 Anton Žgur, Marija Devica, majnika kraljica
1899 Janez Godec, Nove lurške šmarnice

1900 Martin Jurkovič, Šmarnice
1901 p. Ladislav Hrovat, Marijine čednosti in dobrote
1902 p. Ladislav Hrovat, Premišljevanje o srcu Marije
1904 Janez Godec, Lurška mati božja
1904 Lavoslav Gregorc, Marija mati dobrega sveta
1904 Jožef Volc, Marija v predpodobah in podobah
1906 Janez Godec, Devica Marija
1907 Frančišek Bleiweis, Hči brezmadežne ali dekliske šmarnice
1908 Andrej Šimenec, Marija Devica najmodrejša
1909 F. S. Šegula, Šmarnice romarja jeruzalemskega
1909 Ivan Tul, Širite šmarnice med mladino
1910 J. M. Seigerschmied, Marija naša najboljša mati
1912 Janez Kalan, Šmarnice arškega župnika
1913 Josip Jerše, Mati čudovita
1913 Anton Žlogar, Lurški prizori
1915 Pankracij Gregorc, Novi majnik
1916 Josip Jerše, Kraljica vojnih trum
1917 Pankracij Gregorc, Kraljica vic
1918 Jožef Jerše, Lavretanske šmarnice
1919 Valentin Bernik, Marija in sveta maša
1919 Miroslav Volčič, Kraljica cerkvenega leta

1921 Fr. Sal. Finžgar, V boju sami s seboj
1922 Jožef Jerše, Znamenje na nebu
1924 J. M. Siegerschmied, Marija vrtnarica našega srca
1924 Miroslav Brumat, Na sveto goro
1925 Knjiga o Mariji
1925 Ivan Žagar, Marija moja ljubezen
1927 Franc Kruljc, Marija vzor krščanskega življenja
1927 Franc Bernik, Evharistične šmarnice
1927 Stanko Stanič, Marija v senci naših dni
1928 Janez Ahčin, Skrivnosti Marijinega življenja
1928 Filip Terčelj, Marija naše življenje
1929 Valentin Bernik, Marija in Jezusovo presveto srce

- 1929 J. M. Seigerschmied, Najlepši pozdrav
1929 Miroslav Brumat, Mala cvetka Marijina (sv. Terezija D. J.)
1931 Josip Jerše, Pozdravljena kraljica
1931 Ivan Tul, Kraljica vernih duš
1931 Jakob Žagar, Jaz sem otrok Marijin
1932 Jožef Lesar, Marija mati milosti
1932 Stanko Stanič, Marijini godovi
1933 Ivan Tul, Zdravje bolnikov
1933 Franc Knific, Šmarnice Marije pomočnice
1933 Josip Lavtižar, Marijina božja pota (I)
1934 Josip Lavtižar, Marijina božja pota (II)
1934 Andrej Pirc, Šmarnice
1934 Venčeslav Bele, Marijine rože
1934 Alojzij Juranovič, Sveta Bernardka
1935 Evharistične šmarnice za kongres 1935
1936 Slomšek, Vreže, Slomšekove šmarnice
1936 Josip Lavtižar, Marijina božja pota (III)
1937 Josip Lavtižar, Marijina božja pota (IV)
1937 Vekoslav Skuhala, Lepa si roža Marija
1937 Jakob Žagar, Marija je moja mati
1937 Mihael Opeka, Rimske šmarnice
1938 J. M. Seigerschmied, Po Mariji k Jezusu
1938 Franc Knific, Družinske šmarnice
1939 Franc Kimovec, Marijo častimo
1939 Josip Jerše, Luč iz Nazareta
1939 Franc Premrl, Marijine zgodbice
1939 Kraljica duhovnikov (Trst 1939)

1940 J. M. Seigerschmied, Marija in katoliška akcija
1940 Fr. Sal. Scheiner, Mati dobrega pastirja
1940 Franc Knific, Kraljici miru
1941 Andrej Pirc, Smisel in skrivnost trpljenja
1941 J. M. Seigerschmied, Kraljica miru
1942 M. Skerbec, Naša gospa presvetega srca
1943 Ivan Ahčin, Šmarnice v čast brez. srcu Marijinemu
1944 Franc Koretič, Marija pomagaj
1944 Gregorij Mali, Misijonske šmarnice
1945 Jakob Žagar, Rožni venec
1946 Šmarnice (Zgledi v Oznanilu I/11-15)
(V. Kragelj, *Marija in Slovenci, zgodovinske šmarnice*, 1955)

Slovenske tiskane šmarnice 1947 – 2016

1924

Prvi obsežnejši pregled šmarnične pobožnosti na Slovenskem je v ciklostilni obliki izdal Viktor Kragl v šmarnicah 1955: *Marija in Slovenci, zgodovinske šmarnice*. V popisu so zajete tiskane izdaje od leta 1842 do 1946. Po tem obdobju je bilo mogoče iz zapisov v slovenskem bibliografskem sistemu COBISS sistematično urediti izdaje, ki so v ciklostilni ali knjižni obliki izšle vse do danes. V nadaljevanju navajamo tiskane izdaje z letom izida, avtorjem in naslovom posameznega zvezka.

1892

Šmarnice 1947-1960

- 1947 Ivan Tul, *Šopek cvetlični*
- 1950 Ivan Tul, *Evharistične šmarnice*
- 1950 Ivan Tul, *Nevesta sv. Duha*
- 1951 Ivan Tul, *Morska zvezda*
- 1951 Ivan Tul, *Kraljica duhovnih vaj in svetega misijona*
- 1952 Vilko Fajdiga, *Marija v življenju Cerkve*
- 1952 Srečko Gregorec, *Naša ljuba Gospa najsvetejšega zakramenta*

- 1953 Ivan Tul, *Mati Stvarnikova*
- 1953 Ivan Tul, *Nevesta sv. Jožefa*
- 1953 Srečko Gregorec, *Naša ljuba Gospa najsvetejšega zakramenta*
- 1954 *Šmarnice za Marijino leto 1954*
- 1954 Stanko Zorko, *Mati ljubezniva*
- 1954 Srečko Gregorec, *Brezmadežna*
- 1954 Ivan Tul, *Lilije*
- 1954 Ivan Tul, *Sveta Cerkev naša mati*
- 1955 Ivan Tul, *Pasijonke*
- 1955 Viktor Kragl, *Marija in Slovenci*
- 1956 Alfonz Levičnik, *Lavretanske litanije*
- 1956 Janez Jenko, *V središču krščanske družine*
- 1957 Franc Mihelič, *Šmarnice brezmadežnega srca Marijinega ali Fatimske šmarnice*
- 1957 Henrik Damiš, *Marija Pomagaj z Brezij*
- 1957 Štefan Steiner, *Z Marijo pri Gospodovi daritvi*
- 1958 Vilko Fajdiga, *V žaru stoletnice*
- 1958 Franc Hrastelj, *Marijin otrok*
- 1959 Štefan Zorko, *Marija pomočnica kristjanov*
- 1959 Alojzij Košmerlj, *Marija v družinah slovenskih izseljencev v Argentini*
- 1959 Rudolf Klinec, *Marija nas kliče*
- 1960 *Marija, naša Mati*
- 1960 Jože Maček, *Šmarnice Tinci*
- 1960 Andrej Snoj, *Po Marijinih stopinjah v Sveti deželi*
- 1960 Filip Žakelj, *Marija slovenskega naroda ne bo zapustila*
- 1960 Janez Jenko, *V svetišču krščanske družine*

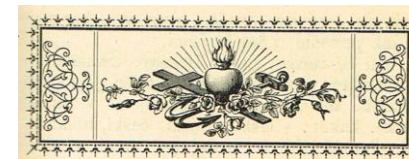

1909

Šmarnice 1961-1980

- 1961 Miha Žužek, *Kraljica duhovnikov*
- 1961 Gregor Mali, *Šmarnice v spomin škofa Rožmana*
- 1962 Maks Miklavčič, *Marija mati naše vernosti*
- 1962 Franc Hrastelj, *Mariin biser*
- 1962 Franc Hrastelj, *Marija v življenju škofa Slomška*
- 1963 Franc Grivec, *Sveti Ciril in Metod, Marijina častilca*
- 1963 Anton Benetek, *Rožni venec*
- 1963 Franc Sodja, *Kraljica apostolov*
- 1964 Jože Kokalj, *Kraljica dveh svetov*

- 1964 Ivan Mikula, *Šmarnice*
- 1964 Jakob Kolarič, *Marija v znamenju čudodelne svetinje*
- 1965 Vilko Fajdiga, *Marija v življenju Cerkve*
- 1966 *Mati krščanske edinosti : ekumenske šmarnice*
- 1967 Martin Perc, *Svetogorske šmarnice*
- 1968 *Eno je potrebno : Baragove šmarnice*
- 1970 Miha Žužek, *Kraljica duhovnikov*
- 1970 Aleš Zechner, *Marijina prikazovanja*
- 1971 Janez Jenko, *Marija in naš čas*
- 1972 Franc Sodja, *Kraljica apostolov*
- 1973 Franc Svolfjšak, *Mati mladih Cerkva*
- 1974 Franc Svolfjšak, *Mati vseh kristjanov*
- 1975 Franc Hrastelj, *Z Jožefom skoz Marijin mesec*
- 1976 *Šmarnice s patrom Leopoldom*
- 1976 *Šmarnice 1976*
- 1977 Valter Dermota, *Rast ob materi*
- 1977 Janez Pogačnik, *Gospod, nauči nas moliti*
- 1978 *Marijin festival*
- 1978 Lojze Kozar, *Z Jezusom pri bratski mizi*
- 1978 Janez Jenko, *Družinska prenova*
- 1980 Jože Premrov, *Marija – Odrešenikova mati*
- 1980 Lojze Kozar, *Znamenja*

1896

Šmarnice 1981-1990

- 1981 *Sveta brata Ciril in Metod, sozavetnika Evrope*
- 1982 *Prerok za naš čas*
- 1982 Janez Jenko, *Kruh za nov svet; Kdo je Marija?*
- 1983 Julka Nežič, *Šmarnice za otroke*
- 1983 Zdravko Reven, *Srce nebeške Matere*
- 1984 Martin Stefanciosa, *Z jutranjo zarjo do sonca*
- 1984 Edo Škulj, *Vsi zapojmo iz srca*
- 1985 Miha Žužek, *Po Marijinem vzoru*
- 1986 Julka Nežič, *Šmarnice pri nas doma*
- 1986 Jožef Smej, *Kruh vseh kruhov*
- 1987 Jožef Smej, *Mir – deljeni kruh*
- 1987 Janez Pogačnik, *V domači cerkvi obhajamo evharistijo, ki prinaša mir*
- 1988 Anton Štrukelj, *Šmarnice – značilna slovenska majniška pobožnost*
- 1988 Stanislav Hočevar, *Veliko znamenje*

- 1989 Pavel Krajnik, *Marijina hiša*
 1989 Mirjam Šprohar, *K Mariji na Skalnico*
 1990 Julka Nežič, *Svoje življenje polagam v božje roke*

1904 Godec

Šmarnice 1991-2005

- 1990 Berta Golob, *Tako zelo človeška*
 1990 Miha Žužek, *Mati mnogoterega življenja*
 1991 Franc Sodja, *Marijini otroci*
 1991 Franc Sodja, *Zgodnja Danica*
 1992 Dominik Savio
 1992 Stanko Janežič, *Slomšek in naš čas*
 1993 France Lokar, *Z Marijo in Jezusom v novo tisočletje*
 1993 Marija Prelog, *Lojze Grozde*
 1993 Mirjam Šprohar, *Lojze Grozde*
 1994 Ciril Slapšak, *Življenje neke krščanske družine*
 1994 Karel Gržan, *Sv. Klara Asiška*
 1994 Miha Žužek, *Mati krščanske družine*
 1994 Jakob Emeršič, *Kolbe, vitez brezmadežne*
 1995 Matej Krajnc, *Prijatelj*
 1995 Alojzij Štrubelj, *Draveljske šmarnice 1995*
 1995 Vlado Zupančič, *Šmarnice ob bližnji stoletnici smrti Luka Jerana*
 1995 Karel Gržan, *Sveti Anton Padovanski*
 1996 Slavi Selan-Trkman, *Z Marijo skozi stoletja*
 1996 Mojca Šimenc, *Oče, potrdi nas v veri!*
 1997 Ivan Malavašič, *Jankov majnik*
 1997 Elizabeta Brelih, *Devica Marija in Mala Terezija*
 1997 Stanko Janežič, *Slomšek in naš čas*
 1998 Mira Dobravec, *Krplje ljubezni*
 1999 Preljubo veselje, *o kje si doma: Slomškove šmarnice*
 1999 Anton Pust, *Vsem sem postal vse*
 2000 Mira Dobravec, *Pod Marijinim plaščem*
 2001 Branko Balažič, *Delajte dobro in pustite vrabčkom čivkati!*
 2002 Berta Golob, *Svetniki – božji prijatelji*
 2002 Žarko Škerlj, *Najlepša roža sveta*
 2002 Slavi Selan-Trkman, *Ti si moje sonce*
 2003 Frančišek Jerant, *Serafinček izbere življenje*

- 2003 Anton Nadrah, *Leto rožnega venca*
 2003 Jožica Žukovič, *Živeti je lepo*

Šmarnice 2004-2010

- 2004 Jože Kužnik, *Tukaj sem, ker si me klical!*
 2004 Nataša Konc Lorenzutti, *Pod Marijinim plaščem*
 2004 Martin Cestar, *V deželi živih*
 2005 Lojze Kozar, *Mučenec ob Muri*
 2005 Jože Kužnik, *Prizadevajmo si za krepost*
 2005 Slavi Selan-Trkman, *Odpri oči in občuduj!*
 2005 Andraž Arko, *Dober dan, dobri otroci!*
 2005 Elizabeta Brelih, *Devica Marija in Mala Terezija*
 2006 Robert Friškovec, *Pozdrav iz zapora*
 2006 Majda Strašek Januš, *Blaž in Neža v šoli življenja*
 2006 Matej Močilnik, *O križevem potu*
 2006 Branko Balažič, *Oddaljeni, a vendar blizu*
 2006 Peter Kvaternik, *Kraljica mučencev*
 2007 Marija Vojinovič, *Šmarnice*

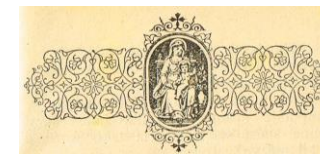

1918

- 2007 Mira Dobravec, *Skriti zakladi Svetega pisma*
 2007 Branko Balažič, *Pojdi in tudi ti tako delaj*
 2007 Berta Golob, *Marija Pomagaj je tvoje ime*
 2007 Jože Kužnik, *Svetopisemski biseri*
 2008 Majda Strašek Januš, *Šmarnice slovenske družine*
 2008 Mojca Štruc, *Ob tebi, Marija*
 2008 Slavi Selan-Trkman, *Varen pristan*
 2008 Jože Kužnik, *Kraljica družine*
 2008 Marjan Lampret, *Družina z Ravnega hriba*
 2008 Berta Golob, *Med Belim in Modrim Nilom*
 2009 Janko Gabrič, *Zvonček v čast Mariji*
 2009 Mihaela Razboršek, *Marija, naša prijateljica*
 2009 Marta Marinko, *Marijina romarska središča*
 2009 Anton Nadrah, *Sv. Janez Vianney, evharistični svetnik*
 2009 Maja Zajc Kalar, *Z Marijo skozi mladost*
 2010 Marjan Lampret, *Lahko bi bile šmarnice*
 2010 Majda Strašek Januš, *Kraljica duhovnikov, prosi za nas*
 2010 Karel Gržan, *Harmonije življenja*
 2010 Branko Petauer, *Radovedna Eva*

- 2010 Dragica Špeh, *To delajte v moj spomin!*

Šmarnice 2011-2016

1899

- 2011 Mihaela Razboršek, *Ljuba Marija, k tebi prihajamo*
 2011 Frančišek Jerant, *Serafinček uči ljudi dobrote*
 2011 Tanja Mlakar, *Srnjaček, požar in --- dobra dela*
 2011 Urška Smerkolj, *Z Vincencijem v naš čas*
 2011 Janez Žakelj, *Stanislav Lenič in njegov čas*
 2012 Majda Strašek Januš, *Mati resnične ljubezni, daj nam pogum*
 2012 Maks Miklavčič, *Metod Benedik, Škofija pod Marijinim varstvom*
 2012 Mateja Kropec Šega, *Dober+pravičen.si*
 2012 Urška Smerkolj, *Iskalci božjega kraljestva*
 2012 Urška Smerkolj, *Iskat gremo božje kraljestvo*
 2013 Urška Smerkolj, *Živeti z vero je drugače*
 2013 Jože Kužnik, *Marija, mati vere*
 2013 Darja Breznik Šneberger, *Obrazi vere*
 2013 Gregor Čušin, *Živa Cerkev*
 2013 Eva Slivka, *Zakaj pri nas ni tako*
 2014 Darja Kastelic, *Pomembne reči*
 2014 Peter Žakelj, *Nenavadno srečanje*
 2014 Peter Žakelj, *Marija, žena za naš čas*
 2015 Marija Krebelj, *Bogastvo uboštva*
 2015 Mateja Gomboc, *Drobni koraki velikih junakov*
 2015 Karmen Jenič, *Dobiva se pri kapelici*
2016 Frančišek Jerant, Pater, ki je gledal Jezusa
 2016 Urška Smerkolj, *Z Marijo v življenje*
2016 Jože Urbanija, Ljubim te, Terezija!
 2016 Apolonija Kališnik Lahajner, *Kolesarimo med šmarnicami*

1904 Volje

(Zbrala Marjetka Tuš)